

Barcarolla egy szamosi kompon.

Bókol a nádas,
Üzent az alkony
Térnek a felhőnyájak.
Hűs jő az erdőn,
Köd kél a sikon,
Rebbennek vén esti árnyak.
A csenduszály
Vélem a parttól
Inogva szakad el az árnak,
Zokogva cseng a lánc,
Rendülve döng a hid,
Madonna — többé sohase látlak.

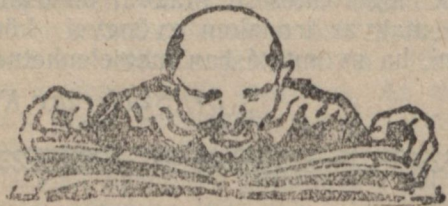
Halkan csobbanó
Vizi-mezők száz
Holt habvirágot hajtnak.
Bennem zuhanva
Most omlanak el,
Madonna amik meghaltak.
Ki voltál te,
Hová futok én.
Mindegy ennek a ravatalnak:
Valaki mindég megy,
Valaki mindég jő,
Utolszor vágok én most a partnak.

Átalsuhanunk
Egy ködhid alatt,
Madonna — vége, vége
Idegen parton
Idegen nádas
Vár. Nem érünk soha révbe.
Száz csókvirágot
Sodort el holtan
Egyszer a vágyunk ezen a tájon.
Legyen átkozott
Az érkezésem
És átkozott az indulásom.

(Erdély.)

Csanády György.

Legkedvesebb lapom

a Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesületének tulajdonát képezo

UJ ÉLET,

melyre ismerőseim körében előfizetéseket gyűjtök, s melyet hazafias szelleme miatt mindenkor és minden módon pártfogolni fogok.

Holland-magyar kapcsolatok a múltban s a jelenben.

Ha az ember valamely régi hollandi város kapuit átlépi, olyanféle érzés szállja meg, mint amikor a szabad természet öléből hirtelen régi templomba téved, melynek tiszteletet parancsoló ódon falai között tompán visszhangzik lépteinek kongása . . . Mintha csudálatos módon egy régen-múlt világba, egy valószínűs közép-kori városba került volna.

Mi sem mutatja, hogy negyvennyolc és azután tizenégy felett már rég elfordult az Idő mutatója, a házak, a mohás kőfalak ugyanugy tekintenek reám, mint hajdan *Bod Péterre*, vagy *Apátczi Cseri Jánosra* . . . A vén falak tövéen, csendes utcákon elémtoppannak régi nagyok, tudós, nyugtalan lelkű magyarok s az egyetemi katedráról is felémcsendül nem egynek a neve, mert a hollandusok büszkéek azokra, kik az ő tudományukon nevelkedtek nagyvív, világ-hírűekké . . . Leidenben az elmúlt századokban 1200, Graningenben 450, Franekerában 1250 magyar diák tanult, s ugyancsak 1200 magyar diák hallgatta a theológiát Utrechtben. És hallgatta ugyanazon 600 éves dóm zenélő-szerkezetének töredező melódiáit, amelyek ma is, éjjel-nappal, negyedóránként fodrozák be a város csendjét.

Utrecht körülbelül akkora város, mint Szeged, a lakosok száma is nagyjából megegyezik. Nevezetes nekünk magyaroknak már csak azért is, mert itt tanult valamikor a „*Magyar Logikátsk*”-nak (az első magyar logikai tankönyvnek) és az „*Entziklopédiá*”-nak, a magyar filozófiai irodalom első figyelmet érdemlő termékének szerzője: az erdélyországi születésű *Apátczi Cseri János*. Sajnos, az utrechti egyetem irattára csak nehezen hozzáférhető, az *Apátczaira* vonatkozó iratokat nem tanulmányozhattam mind át, annyit azonban sikerült megtudnom — nem tudom, újat mondok-e vele — hogy *Apátczainak* Utrechtben felajánlották az egyetem valamelyik (azt hiszem, theologiai) tanszékét, ő azonban ezt az ajánlatot kezeken visszautasította. Hogy miért? Arról nem szól a krónika, de a válasz e kérdésre közelekvő: *Apátczai* a Holland-földön gyűjtött tudományát nem Hollandia, hanem Erdély részére akarta értékesíteni. Bár Erdélyben üldöztetést kellett szenvednie az új eszmékért, amelyeket magával hozott.

Az utrechti egyetem könyvtárából néhány száz kötetre való lehetne kiválogatni azokból a könyvek-ből, amelyek minket magyarokat érdekelnek. Ide sorolom: a régi magyar könyveket, melyeket az egykori magyar lapszéli bejegyzések tesznek érdekessé s amelyek közül nem egyet holland földön nyomattak s így nem tudom, nálunk ismeretesek-e, a Magyarországgal foglalkozó hollandi könyveket s a kéziratokat, melyek magyar kéz által irattak s elég nagy számmal hevernek a könyvtárban. Láttam nyomtatásban magyar verseket, amelyek Utrechtben nyomattak s határozottan tudom, hogy nálunk ezideig ismeretlenek. Csak most kerültek elő az egyetemi könyvtár valamely homályos zugából. Ezekről azonban már gondoskodás történt egy Hollandiát járt volt magyar képviselő részéről, hogy a feledés homályába ne merüljenek s nemsokára a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában látnak újra napvilágot.

Jó néhány száz évvel ezelőtt élt Utrechtben egy *Bernardi* nevű német származású ember. Mig élt, nem sokat lehetett hallani felőle, halála után azonban meglepte az utrechtiakat egy alapítvánnyal, mely nem kevesebb, mint husz német és magyar diák számára biztosította a tanulmányokat az utrechti egyetem theologiai fakultásán. Mondják, hogy felesége magyar

nő volt s hogy kegyeletét akarta leróni vele szemben, mikor a végrendeletében határozottan megjelölte, hogy csak északnémetországi és magyar vagy erdélyországi diák élvezheti az alapítványt. Az alapítvány, a „*Stipendium Bernardinum*”, azóta is megszakítatlanul be van töltve magyar és német theológusokkal. Csak 1848 körül találunk egy néhány esztendőss megszakítást, amikor szükség volt itthon a tett-erős, fiatal emberekre . . .

Az utrechti theológusok a századok folyamán számos emléket hagytak maguk után a „*Bibliothek der Rybsuniversiteit te Utrecht*”-ben, az egyetemi könyvtárban. Szokásban volt, hogy a doctori disszertációk felolvasása után a kollégák versben üdvözölték egymást. Ezeket a verseket, melyek nagyrészt filozófiai gondolatokat tartalmazó vagy tanítóköltemények s magyar, holland, latin, görög, héber vagy arab nyelven irattak, a disszertációkhoz mellékletképpen nyomták ki. Igy számos utrechti magyar theológus versei vannak nyomtatásban megörökítve az utrechti Rybsuniversiteits bibliothékban. A hollandus nyomdász azonban a verseket annyira elferdítette a maga hibás szedésével, hogy nehéz bennük kiismerkedni s visszaállítani belőlük az eredetit.

Sok emlék maradt ránk az újabb korból lapszéli bejegyzések formájában, régi hollandus könyvekben. Egy Utrechtben nyomott magyar nyelvű bibliában találtam például a következőket: (A dátumokban esetleg tévedhetek!)

„A mit az alólírt tisztelt című hazafi írt, én is csak azokat kívánom. Utrecht, 1850 máj. 17... (Név.)

Ferenczy József, Szent Írást Magyarázó doctor
Boldogságot és Békességet

kíván minden Hiv Magyarának, aki e sorokat
olvassván

Emlékezzék

egyenes lelki Hazafi társá! Írtam Ultrajektomban,
1829 március 23-án

Ha a honvágy s szeretteid felőli aggodalom
bánt, lapozz e Szent Könyvben s hidd meg

Honfitársam! találsz megnyugvást. Utrecht,
1852 február 27. (Aláírás.)

Hazádnak szenteld minden erődet, mert az Erő az övé.
Utrecht, 1853 május 6. (Aláírás.)

Hazádnak rendületlenül légy hűve óh magyar!
Utrecht, 1860 augusztus 14. (Aláírás.)

Ezt a bibliát Utrechtben szedték s magyar szedők dolgoztak rajta. Az 1700-as évek legelején készült.

Nem lesz érdektelen megemlíteni, hogy Apátzai Cseri János Entziklopédiája is Utrechtben látott napvilágot Vaesberge-nél, az akkor már híres könyvnyomtató műhelyben. A XVII. század leghíresebb magyar könyvnyomdása, misztótfalusi Kiss Miklós is Hollandiában tanulta meg mesterségét, mellyel a római pápa elismerését is sikerült kivívnia.

A hollandus sajtó ez időben csak ugy ontotta a különböző theologiai, tudományos és bölcseleti műveket. Nálunk akkortájt a nyomdaipar még elég fejletlen, s kezdetleges állapotú volt. Ennek tudható be az, hogy Bod Péter, amidőn hazatért Hollandiából, nem kevesebb, mint hét mázsa hollandus könyvet hozott

Magyarországra, hogy ott szerzett ismereteit idehaza is gyarapíthassa, kiegészítse.

Rendkívül értékes lapszéli jegyzetet találtam Bod Péter Magyar Athénásának egyik Utrechtben őrzött példányában:

Bod Péternek még
számos napvilágot
nem látott könyve he-
ver kéziratban a
nagyenyedi — — —

kollégium könyvtá-
rában, — — —

ha csak — — — a tűzvész
1849-ben el nem pusztította.

(Folyt. köv.)

Telcs Máté László.

Néhány szó mezőgazdasági iparunkról.

Gazdasági újraépítésünk egyik legfontosabb problémája a mezőgazdasági iparunk kiépítése. A békeszerződés gyáraink, ipartelepeink és bányáink legnagyobb részét elszakította tőlünk. A központba koncentrált gyártelepeink nyersanyagforrásai legnagyobb részt a perifériákon terültek el, ahonnan a nyersanyagok beszerzése, eltelkintve attól, hogy a meg szállók kénye-kedvétől függ, a mostani valutáris differenciák, forgalmi és vámkorlátozások mellett nagy nehézségekbe ütközik.

Normális gazdasági élet alapfeltétele a fejlett ipar; teljesen külföldi iparcikkre utalva gazdasági életünk állandóan nehézségekkel fog küzdeni. A jelenlegi gazdasági korlátozások mellett csak oly iparnak a lehetőségei állnak rendelkezésre, amelynek a nyersanyagait itthon tudjuk előállítani. A megcsontított Magyarországnak csak egy nyersanyagforrása maradt — a mezőgazdaság, amely hivatva van arra, hogy a kiépítendő mezőgazdasági ipar nyersanyagait szolgáltatassa. Mezőgazdasági ipar alatt mindazokat az iparágakat értem, amelyek a mezőgazdaság nyersanyagait dolgozzák fel.

A mezőgazdasági ipar nagyfontossága a következőkben domborodik ki. Az itthon termelt nyersanyagok itthoni feldolgozásával sok téren függetleníthetjük magunkat a külföldi behozataltól. Azáltal, hogy a mezőgazdasági nyersanyagokat itthon dolgozzuk fel, munkaalakat teremtünk, a munkáskérdés megoldását is előbbre visszük; a munkásosztály jólétének emelkedésével, emelkedni fog a fogyasztóképessége is, a nagyobb kereslet a többtermelést fogja elősegíteni. A mezőgazdasági üzem bevétele növekedni fog, ha a terményeit, mint értékesebb iparcikkeket fogja értékesíteni, ami nagyobb befektetések eszközölését, gazdasági intenzívitást fog előmozdítani. Az előállított iparcikkek tartósabbak és könnyebben szállíthatók, a visszamaradt anyagok pedig nagyon jól értékesülnek helyben a gazdaságban. Nem kevésbé volna fontos, hogy a mezőgazdasági ipartelepek magukban a gazdaságokban, másrésztől kisebb vidéki városokban közel a nyersanyag piacokhoz létesülnek, s így az ipari munkásság nem lenne teljesen a fővárosba koncentráva, vidéken való eloszlása egészségesebb szociális helyzetet teremtene, az élelmezés is könnyebbé válna.

A mezőgazdasági iparágak közül elsőrendű fontosságú az élelmezési ipar. Igaz, hogy ennek az iparágaknak is, mint általában minden iparágunknak, meg kell küzdenie a fűtőanyagnehézségekkel, de más oldalról a nyersanyagait mezőgazdaságunk teljesen fe-

A „Korzó” kávéház

az egyetem mellett, az
egyetemi hallgatók leg-
kedvesebb találkozó helye.

Pontos kiszolgálás, kitűnő
billiárdasztalok.

Jelen a legjobban fűtött kávéház.